

Midtklyngens anbefalinger til fælles basismodel

Anbefalingerne er udvalgt af Midtklyngens Styregruppe for Projekt Livets Afslutning og godkendt i Temagruppen for den Voksne Somatiske Patient samt formandskabet i Klyngestyregruppen.

Forslag fra Midtklyngen om basismodel for udbredelse af Projekt Livets Afslutning:

- Fælles retningslinje om fravalg af livsforlængende behandling og fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop.
- Kompetenceløft til medarbejdere
- At der tages beslutning om hvilke borgere/patienter samtalen skal tages med
- At der afsættes tid til afholdelse af samtalen
- Anvendelse af vågetjeneste i kommunerne
- Monitorering. Opfølgning med proces- og resultatmål/indikatorer

Desuden disse opmærksomhedspunkter:

- Noget kan være fælles, men der skal være plads til lokale og individuelle løsninger lokalt i klyngerne.
- Det anbefales at udarbejde fælles retningslinje i hver klynge.
- Kompetenceløft af medarbejdere kan have et mindre omfang end i Midtklyngen
- Planlægning, udvikling og implementering kræver ledelsesopbakning og ressourcepersoner.
- Husk også opmærksomhed på andre områder end sundhedsområdet, her tænkes særligt på socialområdet.
- Skule vi starte forfra med Projekt Livets Afslutning, ville vi måske have sørget for lidt flere data og et systematisk grundlag for vurdering af effekter

Horsensklyngens anbefalinger til en fælles regionsdækkende basismodel for udbredelse af Livets Afslutning

1. Forventningssamtaler om livets afslutning, behandlingsniveau og behandlingstestamente

- Meningsgivende for patienter, pårørende og personale
- Beslutninger truffet i god tid – kan frigive tid senere i forløbet
- Reduktion i u hensigtsmæssige og uønskede indlæggelser og behandling
- Ressourcekrævende – der ligger dog materialer fra Midtklyngen
- Understøtter implementering af Palliationsaftalen

2. Udvikle og implementere klare retningslinjer og tydelig og tilgængelig dokumentation – også på tværs af sektorer

- Vigtig viden der skal være tilgængeligt tværsektorielt og tidstro
- Bør være ensartet over hele regionen

Svar fra Gødstrup-klyngen vedr. implementering af elementer fra Livets Afslutning

I Gødstrup-klyngen ser vi relevante overvejelser og initiativer i projekt Livets Afslutning – initiativer som supplerer flere elementer i Den tværsektorielle Samarbejdsaftale Palliation.

I Gødstrup-klyngen vil vi prioritere, at den politisk godkendte tværsektorielle samarbejdsaftale Palliation implementeres, hvilket også på flere områder harmonerer med indsatser i Livets afslutning.

Vi har konstateret, at vi har igangsat flere gode initiativer – fx at det i kommunale omsorgssystemer er muligt at følge anvendelsen af EORTC samt kompetenceudvikling på flere niveauer.

Vi arbejder i alle sektorer på en øget bevidsthed om den tidlige palliative indsats – også til non-maligne sygdomme. I den forbindelse er udbredelsen af Overraskelsesspørgsmålet og SPICT væsentlige elementer.

I Gødstrup-klyngen har vi i flere tværsektorielle fora haft fokus på videreformidling af patienters/borgers ønske ift stillingtagen til behandlingsniveau og genoplivning.

Vi håber fra Gødstrup-klyngen, at der er en opmærksomhed på under hvilke vilkår indsatser udvikles og implementeres – Livets afslutning var et selvstændigt projekt med dedikerede midler – og ikke indsatser som blev afprøvet og implementeret i den daglige drift. Vi vil glæde os over at de små animationsfilm omkring fx "Genoplivning" og "Behandlingstestamente" kan anvendes bredt.

Aarhusklyngens bemærkninger:

Efter opdateringerne af den seneste palliationsaftale i Region Midtjylland april 2021, har parterne i Aarhusklyngen arbejdet med opdatering og implementering af arbejdsgange, så de harmonerer med aftalen. Herunder kan nævnes justering af introduktionsprogrammer, udbredelse af kendskabet til EORTC skema og dokumentation af patient/borgers ønsker til den sidste levetid.

Det er væsentlig at bemærke, at alle indsatsområder fra Projekt Livets afslutning i Midtklyngen, harmonerer med de palliative indsatser der fremgår af Samarbejdsaftalen. Endvidere beror resultaterne fra Midtklyngen sig på et arbejde der blev påbegyndt tilbage i 2018, og de indsatsområder der indgik i implementeringsprojektet der løb fra 2021-2022, havde modtaget 7,9 mio fra puljen "Omsorg og nærvær i ældreplejen" fra Sundhedsstyrelsen, som formentlig har bidraget væsentlig til kvaliteten og omfanget af resultaterne.

I Aarhusklyngen er der oprettet et fast udvalg, hvor implementering og udmøntningen af indsatserne under Palliationsaftalen er placeret og følges fremover.

Endvidere er vi blevet opmærksomme på at der er i efteråret 2022, blev nedsat et regionalt palliativt kursusråd med det formål at udvikle et fælles uddannelseskoncept. Kursusrådet er igangsat under Koncern HR, og uddannelseskonceptet skal bl.a. omhandle udbredelse af viden og færdigheder i behovsafdækning, udbredelse af redskabet Advance Care Planning og udvikling af e-learningprogram, relateret til den palliative indsats. I Aarhusklyngen ser vi et behov for regional information og koordination på området, så alle indsatser bliver koordineret og veltilrettelagt, så de også gavner klyngerne.

Aarhusklyngens forslag til elementer som kan indgå i en fælles regionsdækkende basismodel:

1. Kompetenceudvikling til nøglepersoner og ledere.

Kompetenceudvikling sikrer viden på området og giver tryghed for borger/pårørende. Fra Midtklyngens projekt, findes der undervisningsmateriale både til heldagsundervisning og til kortere undervisningsseancer. Noget af dette materiale, ville være oplagt, at præsentere for udvalgte nøglepersoner og ledere, såfremt der er ønske om spredning og brug af materialet. Ikke alt dette materialet er for nuværende tilgængelig på projektets hjemmeside, men vil være oplagt at dele med de andre klynger. Det er desuden vigtig, at sikre overensstemmelse mellem lokale retningslinjer og samarbejdsaftalen/nationale guidelines, hvilket også kunne imødekommes ved at invitere nøglepersoner og ledere til kompetenceudvikling.

2. E-learning til både kommunalt personale og regionalt personale.

Brug af fælles e-learning materiale i Region Midtjylland, kan sikre ensartet brug samt faglig, høj kvalitet i materialet. Såfremt det besluttes at benytte fælles regionalt e-learning på området, skal naturligvis det digitale og hvem der er ansvarlig for opdateringer, være på plads. Evt. kan relevante parter, vælge at tage det ind, såfremt de finder det brugbart. Materialet fra Midtklyngen er på nuværende tidspunkt ikke helt færdig, og brugerrettigheder og adgang er ikke endelig afklaret. Materialet kommer til at bestå af 4 e-learning-programmer. Program b og c er målrettet kommunens medarbejdere.

- a) Samtaler om livets afslutning
 - b) Du finder borger livløs
 - c) Hvad er fravalg af livsforlængende behandling
 - d) Ethiske overvejelser op til og i forbindelse med et dødsfald
3. **Dokumentation i fagsystemerne.**
Selv om der er lavet aftaler i enkelte systemer og i nogle klynger i regionen, er der fortsat behov for præcise aftaler mellem samtlige aktører i Region Midtjylland, hvor fravalgsbeslutninger og ønsker ved livets afslutning skal dokumenteres i fagsystemerne, så beslutningerne følger med over sektorgrænserne. Der bør desuden arbejdes mod en mere simpel måde at videreføre relevante oplysninger på tværs af sektorer, fx hvordan MedCom trækker EORTC skemaet med ved indlæggelse og udskrivelse.
4. **Samtalen som en ydelse.** Afklare om kommunernes omsorgssystem kan honorere "samtaler om livets afslutning" som en "ydelse". Det er lykkedes i Midtklyngens kommuner, og sender et signal om prioritering af et vigtigt område, samt giver muligheden for at følge udviklingen.
5. **Udbrede pjecer og materiale målrettet borger og pårørende.** Der er lavet to animationsfilm i Midtklyngen og en borgerrettet pjece. Desuden findes der flere regionale patient- og pårørendevejledninger, som med fordel kan udbredes.

Tilbage melding fra Randersklyngen vedr. elementer fra projekt Livets Afslutning (Fremsendt 14/4)

Baggrund

Sundhedsstyregruppen drøftede på møde 10. november 2022 resultater og erfaringer fra projekt Livets Afslutning i Midtklyngen.

Det blev besluttet, at materiale udarbejdet i forbindelse med projekt Livets Afslutning sendes til klyngerne. Klyngerne drøfter, hvordan de vil arbejde med området og melder tilbage til Sundhedsstyregruppen primo april 2023 ift. hvilke elementer fra projektet, de ser kan indgå i en fælles regionsdækkende basismodel for udbredelse af Livets Afslutning.

Randersklyngen har drøftet elementerne fra projekt Livets Afslutning, herunder hvordan erfaringerne fra projektet kan supplere den eksisterende palliative indsats i klyngen.

Det primære fokus i Randersklyngen er at implementere den fælles Samarbejdsaftale om Palliative indsatser. Nogle af elementerne fra projekt Livets Afslutning kan inddrages i dette arbejde, mens der på andre områder allerede er igangsat en række andre initiativer.

Randersklyngen har disse bemærkninger i forhold til de fire indsatsområder, som der er blevet arbejdet med i projekt Livets Afslutning:

Indsatsområde 1: Forventningssamtaler og behandlingsniveau

Initiativerne i dette indsatsområde har haft fokus på at styrke mulighederne for, at den enkelte borgers ønsker for livets afslutning afklares og om muligt efterleves.

- **Kompetenceudvikling og temadage**

En central del af indsatsområdet i projekt Livets Afslutning har været kompetenceudvikling med henblik på at klæde sundhedsprofessionelle på til samtaler om livets afslutning med borgere og pårørende. Randersklyngen bemærker, at der allerede foregår en række forskellige indsatser i forhold til kompetenceudvikling – både i klyngen og på regionalt plan – og at det derfor ikke er her, der ses det største behov for yderligere aktuelt.

For det første er der nedsat et kursusråd i Region Midtjylland, hvor der blandt andet planlægges med undervisning og konferencer for fagpersoner i kommuner, almen praksis og på hospitalerne.

For det andet er netop kompetenceudvikling på tværs på det palliative område allerede et særligt indsatsområde i Randersklyngen. Det omfatter blandt andet undervisning af personale i kommuner og praktiserende læger i klyngen. Undervisningen varetages af Enhed for Lindrende behandling på Regionshospitalet Randers.

Randersklyngen har aktuelt er fokus på kompetenceudvikling i anvendelsen af en række faglige redskaber som SPIC (tidlig opsporing af palliative behov), ACP-samtalen (samtale med borgeren om ønsker til fremtidig behandling og pleje) og EORTC-screening (screening af symptomer). Endvidere holdes to årlige netværksmøder for nøglepersoner i kommuner og på hospitalet på palliationsområdet samt temamøder målrettet praktiserende læger.

Som en prøvehandling arbejder Randersklyngen også med at etablere en fast elektronisk platform for kompetenceudvikling og dialog mellem kommune og Enhed for Lindrende Behandling. Dette for at tage højde for, at der kontinuerligt vil være et behov for kompetenceudvikling og dialog på området, da der løbende sker udskiftninger i det pleje- og sundhedsfaglige personale.

- **Animationsfilm og folder**

Som en del af projekt Livets Afslutning er der udarbejdet en animationsfolder om, hvad man som borger selv kan gøre, herunder hvad der skal tages stilling til den sidste tid, inden man kommer dertil, og hvordan man gør det. Materialet er allerede tilgængeligt og bruges allerede i forskellige sammenhænge i Randersklyngen.

Indsatsområde 2: Inddrage og støtte pårørende

- **Samtaleguide til samtaler med pårørende**

I projekt Livets Afslutning er der udviklet en samtaleguide til sundhedsprofessionelle. Samtaleguiden kan anvendes i samtalen med pårørende til borgere, der befinder sig i den sidste del af livet. Også i Randersklyngen er der i forbindelse med laboratoriet "Hjemmet som sidste levested" udviklet en samtaleguide, som kan anvendes af alle klynger.

Indsatsområde 3: Klare retningslinjer og tydelig dokumentation – også på tværs af sektorer

I den seneste vejledning fra Styrelsen for Patientsikkerhed fra november 2019 blev det tydeliggjort, at fravalgsbeslutninger, herunder også fravalg af genoplivningsforsøg ved hjertestop, gælder på tværs af sektorer, indtil der træffes en anden beslutning. Derfor er det ikke kun vigtigt at sikre, at alle sundhedsprofessionelle kender og anvender gældende retningslinjer i egen sektor. Det er også vigtigt, at de kender til, hvordan fravalgsbeslutninger videregives mellem sektorer.

- **Fælles instruks**

I projekt Livets Afslutning er der udviklet én fælles instruks for de tre kommuner i Midtklyngen, der er opdateret i forhold regionens retningslinje.

I Randersklyngen er der også behov for at arbejde videre med en fælles instruks. Hvis der også er behov for også at tilpasse de tekniske systemer (journalssystemer m.v.) for at få en fælles instruks til at fungere, vil der være behov for at løfte opgaven på tværs af klyngerne. Evt. behov i forhold de tekniske systemer vil skulle undersøges nærmere.